

Ese de două ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre annu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de annu . . . 3 fl. v. a.
„ patrarin de annu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainotate:

pre annu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de annu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Correspondintele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina“ in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl., éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiul publicatiuniloru se se anticipe.

Fóia bisericsca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALE.

Nr. 1544.
367. scol.

Tutororu p. t. inspectori, directori si invetiatori.

Istructiune pentru umblarea prunciloru la scóla.

Avendu in vedere §. 18. din „Organisarea provisorie a invetiamentuluu nationalu confessionalu in Metropoli'a Romaniloru ort.“, care §., in consonantia cu legea de invetiamentu a tierii, indetoresce pre toti parintii (tutorii, maestrii, stepanii) a-si trimite filii (pupiliu, invetiaceii, servitorii) la scóla, si a nume pre cei in versta de 6 pana la 12 ani a-i trimite in scóla de tóte dilele, éra pre cei de la 12 pana la 15 ani a-i trimite in scóla de repetitiune;

avendu in vedere cá parintii, maestrii si stepanii, nu-si implinescu cu destula acuratétia acestu oblegamentu alu loru, de a trimite la scóla pre filii, pupiliu, pre invetiaceii si servitorii loru,

Consistoriuluu afla de lipsa se emita acésta instructiune noua pentru essecuterea oblegamentuluu amintitu, si a nume:

1. Fie-care invetiatoriu, isi va face pentru scóla sa o consemnare de frecuentatiune, in carea se scrie numele tutororu prunciloru de la 6—12 ani, indetorati a cercetá scóla in tóte dilele. In acésta consemnare va insemná in fie-care di cumca: care pruncu indetoratu, nu a fostu la scóla?

Asemene consemnare va face despre tinerii de la 12—15 ani, cari sunt indetorati a merge in scóla de repetitiune, duminéc'a si in serbatori.

La acestia inca va insemná, candu n'a fostu cutarele la scóla?

In comun'a unde scóla are mai multe clase separate, cu doi séu mai multi invetiatori, fie-care invetiatoriu face consemnare pentru clas'a in fiecare functiunéza.

Apoi la capetulu septemanei, si a nume sambet'a dupa médiadi, fie-care invetiatoriu face raportu catra directorulu localu alu scólei, aretandu in scrisu, din consemnarea sa, numele acoloru prunci cari n'au umblatu la scóla in acea septemana, si numele parintiloru acestoru prunci, insemnandu si dilele in cari acei prunci deobligati au absentatu de la scóla;

2. Directorulu localu alu scólei, primindu raportulu invetiatoriuu, in contielegere cu comitetulu parochialu va mustrá seriosu pre parintii cari nu si-au trimisu pruncii la scóla, ca se-i trimita, si déca acésta mustrare nu va avé resultatu favoritoriu, atunci directorulu va staru la comitetulu parochiale ca se se pedepsésca parintii cari nu-si trimitu pruncii la scóla. Déca comitetulu parochialu nu si-ar implini acésta detorintia, séu nu s'ar intrunú, numai atunci directorulu fora intardiare va provocá pe antisti'a comunei ca se pedepsésca pre parintii cari nu-si dau pruncii la scóla, si a nume antea óra cu 50 cr, a dóua óra cu 1 fl, a treia óra cu 2 fl, a patr'a óra cu 4 fl.

Spre scire directoriloru locali insemnámu aci, cá antistiele comunali sunt detórie se li dee mana de ajutoriu, pentru cá asia demanda instructiunea ce ministeriulu a emis'o catra comune la 10 Iuniu 1869. §. 2.

3. La capetulu fie-carei luni, invetiatoriuu va face raportu inspectoruluu cercualu, subscrisu si de directorulu localu, aretandu sum'a prunciloru oblegati la scóla, apoi cáti au umblatu regulatu? cáti neregulatu? cáti n'au umblatu nici de cátu? *recercal'a directorulu pre comitetu séu pre antisti'a comunala pentru pedepsirea parintiloru cari nu-si dau pruncii la scóla? Ce a fantu comitetulu? ce antisti'a?* Cari sunt sumele intrate din pedepse? Cáte dile au fostu de scóla si cáte de recreatiune?

Inspectorulu cercualu primindu rapórtel lunarie de la invetiatori, déca va vedé cumca cutare antistia comunala n'a implinitu recercarea directorulu localu pentru pedepsirea parintiloru cari nu-si dau pruncii la scóla, — atunci insusi elu, adeca inspectorulu cercualu, va recercá numai decátu pre judele administrativu cercualu ca se traga la respúndere pre antisti'a comunala negligénte si s'o indetoreze a pedepsi pre parintii cari nu si-au trimisu pruncii la scóla.

4. Inspectorulu cercualu de scóle, la dóue septemani dupa ce a recercatu pre judele cercuale conformu puntulu 3.) va asterne consistoriuluu unu raportu de frecuentatiune despre tóte scólele din cerculu sen, insemnandu déca judele cercualu, la recercarea inspectorésca: a ordínatu séu nu, pedepsirea antistieloru comunali negligénti si respective a parintiloru cari nu-si dau pruncii la scóla.

Aradu, 2. novembre v. 1872.

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.
Episcopulu Aradului.

Nr. 1579.
378. scol.

Istructiune pentru directorii locali ai scóleloru in districtulu consistoriuluu din Aradu.

Consistoriulu, la propunerea inspectorulu cercualu de scóle, denumesce pentru fie-care scóla unu directoru localu, dintre barbatii recunoscuti de zelosi intru innaintarea invetiamentuluu, si cu védia si influentia in comuna.

Directorulu denumitu, capeta decretu consistorialu, se-lu aiba casualminte spre intrebuintiare oficiala.

Chiamarea directorulu localu este:

1. A primu de la invetiatoriu in fiecare septemana consemnarea prunciloru cari n'au cercetatu scóla, si a purcede intr'asta privintia conformu punteloru 2. si 3. din instructiunea consistoriala de la 2. novembre v. a. c. nr. 1541/367 sc.

Pentru mustrarea si pedepsirea parintiloru cari nu-si dau pruncii la scóla, va staru mai anteu la comitetulu parochiale, si numai déca comitetulu ar intardiá, directorulu va provocá fora amenare antisti'a comunala, intru intielesulu citatei instructiuni.

Directorulu, pasindu in acésta cauza, va avé desclinita bagare de séma la aceea, se nu apara casi cum invetiatoriuu ar fi acusatoriu alu parintiloru cari nu-si trimitu pruncii la scóla, cáci multe respecte de ale invetiamentuluu pretindu ca se nu se turbare relatiunile amicabili dintre invetiatori si parintii prunciloru. Este dar de lipsa ca dupa ce a primitu consemnarea de la invetiatoriu, directorulu insusi se ingrigésca a pune la cale tóte celea de lipsa pentru umblarea prunciloru la scóla.

2. La epitropi'a parochiale, la comitetu si la sinodu, directorulu va staru ca se se incasseze si se se solvésca regulatu salariulu invetiatorescu si dupa putintia se se imbúnésca.

3. Va ingrigi directorulu ca scóla se aiba inzostrarea receruta cu scaune, table, carti, mape, globu, machina de computu, figuri din istori'a naturala si cele lalte. — Va grigi ca edificiuu scólei si desclinitu localitatea de invetiamentu se fie in stare corespúndetórie legiloru, si in casuri mai insemnate va cere informatiune de la inspectorulu cercualu.

4. Ca organu scolasticu, directorulu este subordinatu inspectorulu cercuale de scóle, si are se ingrigésca de essecuterea puntuala a afaceriloru ce i le incredintéza inspectorulu, si se dee inspectorulu informatiuni conscientióse candu va pofti.

5. In cause mai menunte, ce s'ar escá intre invetiatoriu si comitetu, séu intre invetiatoriu si singuratecii locnitori, directorulu va nisui spre impacatiune, avendu pururia in vedere missiunea lui de a fi unu radiemu alu invetiatoriuu, intru interesulu inve-

tiamentului; éra in cause mai grele va incunoscintá pre inspectoru.

6. Directorulu va ingrigi ca invetiatoriulu se tiona órele de invetiatura, se propuna obiectele prescise, si se nu aluncece la fapte cari ar fi spre daun'a demnitátei, vedici si increderii, cari trebuie se le aiba invetiatoriulu naintea locuitoriloru.

7. Preste totu, directorulu, in suer'a sa, va intreprinde si va face tóte câte le va aflá cu cale pentru naintarea invetiamentulu, pentru binele scólei si alu invetiatoriului.

8. Directorii, cari vor implini cu punctualitate chiamarea loru si vor dovedi rezultate bune, la capetulu anului si la propunerea inspectorelui vor avé dreptulu ca consistoriulu se li faca amintire onorabila in diariulu oficiale alu eparchiei.

Aradu, 2. novembre v. 1872.

Procopiu Ivacicoviciu m. p.
Episcopulu Aradului.

PARTE NEOFICIALE.

Mai nainte se aplicau si talinte rari, deosebite, la carier'a preotiésca, care e caus'a cà nu se aplica astadi, si ce e de facutu ca se se aplice? pentru ca se ésa câte unu Ioanu Gura de auru?

Scopulu ce urmarimu este indemnarea Romaniloru la progresu, la naintare. Pentru acestu scopu, care credu cà-lu au in vedere toti barbati nostri — avemu lipsa de insufletire, adeca de barbati, cari se inspire acést'a Romaniloru.

Insufletirea este nutrementulu celu mai puternicu, ea da putere si constantia, ea indémna pe omu a starui la realisarea celoru dorite.

Ómenii cei mai simpli, déca au barbati insufletitori, nu se retragu. nu cadu, ci propasiescu. Istori'a ne incredintiedia despre acestea prin insufletirea Crestiniloru facuta de S. Apostoli si urmatorii loru; despre statornici'a si lupt'a crestiniloru pe timpii góneloru si despre luptele. cari le infruntamu chiar si noi Romanii in timpurile latirei calvinismului. Despre biseric'a nóstra romana gr. or. aflámu din Istoria, cà atunci candu au avutu barbati cu talinte deosebite, desí a fostu indreptate asupra ei fortunele cele mai grele, ei o a insufletitu si au scapat'o de cadere.

Inca de pre timpul Regelui Bela 1234., Pap'a Grigoriu alu IX. 'lu provocà pe acést'a se cerce tóte silniciile si se impuna Romaniloru religi'a papista.¹⁾ Pre la a. 1370. si incérea a introduce acea religiune in Moldova. Pre la a. 1580. sub Principii Transilvaniei (1526—1690) mai alesu sub Racoti si Apafi se scie, cà siliau pe romani se primésca calvinismulu. Cu tóte aceste lupte romanii au datu peptu, n'au perdutu curagiulu, n'au cadiutu, fiindu cà au avutu barbati insufletitori. Astfeliu au trecut romanii preste tóte incercarile rapitórie. Au suferitu lovirile cele mai crancene, si numai atunci au cadiutu, candu n'au avutu barbati insufletitori. ca sub unu Mitropolitu Stefanu ²⁾ candu amu perdutu nobilimea, si ca sub Mitropolitii Teofilu si Atanasiu (1693—1770) cari au lasatu ruptura intre romani in càtu pagub'a nationale atát'a fu de mare — dupa parerea mea — de nu o póte socoti nici unu matematicu, fiindca e unu isvoru de ura si de discordia intre frate si frate, si medilocu d'a ne nimiciu dujmanii.

Progresu inca s'a facutu si inca atunci, candu romaniloru li lipsiau medilócele trebuincióse; atunci candu se aflau in intunerecu, fora lumina; atunci biseric'a romaniloru a capetatu càti-va barbati cu talinte deosebite; acestia desí pré rari, totusi ei pucini au facutu lucruri uriasie.

¹⁾ Vedi Istori'a de Fil. Scribanu pag. 54.

²⁾ Ace'a-si Istoria pag. 64. si 68.

Vorbindu despre necesitatea d'a ne ingrigi de barbati cu talinte deosebite spre a se aplicá la carier'a preotiésca, voimu a o documentá prin atari persóne, apoi a aretá causele pentru ce nu se aplica si astadi atari barbati la carier'a preotiésca si medilócele cu cari se-i atragemu a se aplicá.

Necesitate, ca se se aplice barbati cu talinte deosebite la preotia, este, fiindca preotii sunt in mediloculu poporului romanu si in atingere mai d'aprópe cu lipsele lui. Crestinii romani au fostu si sunt inca in bratiile preotiloru si ei trebuie se fie talentati ca se-i desvólte. Deci, celu ce s'a hotaritu a lucrá ceva pentru romani, adeca se fie mai multu de ajutoriu si se se jertfésca pentru ei, pre acésta cariera póte se satisfaca dorintiei sale.

Vom cercá a citá câteva esemple spre a documentá acésta afirmatiune.

Fiii Principiloru si ai Boeriloru Romaniei si Moldaviei, mai alesu in seculii alu 16. si alu 17. dupa cum scrie Scribanu la pag. 93. „imbratisiau carier'a preotiésca si se hotarise pare fie-care Mitropolitu si episcopu, se infiintieze acolo, unde nu erau, spitaluri, scoli si, case pentru seraci; se faca pentru acestea monastiri, ca monastirea Golea pentru cei lipsiti de minte, ca Monastirea S. Trei Ierarchi pentru scoli, ca Galat'a pentru seraci si alte. Pre la monastiri se scriau multime de manuscripte. Astfeliu nu e de miratu, cà in véculu alu 16. s'au tiparitu carti romanesci.“ Atari talinte se aplicau ca Apostoli ai bisericii romaniloru si lucrau pentru inaintarea ei. Institutele ce avemu: Monastirile pentru ocrotirea betraniloru, pentru locasiurile scriitoriloru si adopostirile caletoriloru sunt ale acestei insufletiri. ³⁾

Mai respicatu le dovedesce aceste Ateneulu romanu din a. 1861. la pag. 33. prin urmatóriele: „Acestia (preotii) sunt, cari ni-au desvoltatu si ni-au inaintatu nu numai literatur'a religioara morala, singur'a avere sufletésca ce o avemu; dar au datu inceputu literaturii nóstre nationale, chiar si celei politice.“

Astfeliu de barbati in biseric'a romana, cari au lucitu si stralucescu prin asemene fapte, nu sunt numerosi, dara fiindu deosebiti, merita se-i pomenimu càtu de desu si ar meritá chiar cetirea biografiiloru lor, ca se-i imitámu.

Dreptu acést'a si citámu pe Metropolitii Michailu si Eremia de pre la a. 1288. cari au luptatu si au respinsu papismulu. Asemenea Simonu sub Radu Negru 1290. Teoctistu la a. 1454. care a intemeiatu la Secula scól'a teologica si se consultá cu Stefanu celu mare; Ioanitiu la a. 1479; Ghenadiu la a. 1559. a facutu dóe Monastiri. Coresi la a. 1557 unu infocatu Diaconu in Brasiovu, a tradusu Psaltirea, cea d'antaia carte romanésca. Elu dice in pre cuventare: „déca amu vediutu cà mai tóte limbele au cuventulu lui Ddieu in limb'a lor, numai noi romanii nu avemu...“ ⁴⁾ Georgiu Movila la a 1584. a opritu trimisii Papei Grigoriu XIII spre a latí Calindariulu seu in Romania. Eutimiu (1599) de pe timpul lui Mihaiu eroulu, care a contribuitu la insufletirile cele mari. Dela 1599—1633 au fostu 17 Mitropoliti fara se se scie ceva despre ei. Petru Movila la a 1633. a aperatu biseric'a romana de scrierile si propoveduirea eretica a Patriarcului Lucaris; a serisu si a propoveduitu adeverulu in càtu e in mare renume la biseric'a Rusiei si a Constantinopolei. Cartea lui din acele vremi, noi o predámu adi cu multa placere, fiindcà e o lucrare romana din timpurile impilarii. Mitropolitii Stefanu Simonu 1648 a suferitu in Ardélu, a luptatu, a tradusu Testamentulu. Daniilu in Ardélu la a. 1652. Ghedeonu Mitropolitulu Romaniei a indemnatu pe Voda

³⁾ Vedi la Hronologi'a Mitropolitiloru in Istori'a Dlui F. Scribanu pag. 164.

⁴⁾ Vedi Revist'a romana diu a 1862.

G. Stefanu se face daruri bisericii romane din Brasiov. Theofilu Mitrop. Transilvanu la 1637 a tiparitu Pravila, Varlaam alu Moldovei la 1933. Dositheiu Mitr. Moldaviei 1673. au publicatu carti numeroase. Éta ce dice despre acést'a Cronicile vechi ale lui Niculcea: „Acestu Mitropolitu erá de nému mazilu, pré invetiatu, sciá multe limbi: latinesce, elinesce si slovenesce in cátu nu se aflá omu, ca elu. Pomp'a bisericii (védi'a) o aretá de se mirau Craii.“⁵⁾

Mitropolitulu Sav'a Brancovénulu sub Principele Apafi in Transilvania 1680. a aperatu biserica ca unu uriasiu, a luptatu, a alergatu la Rusi'a, a staruitu necontenitu pana s'a sevarsitu ca unu martiru. Macariu Mitr. Romaniei 1775. Adamoviciu in Transilvani'a 1786. Jacobu Stamati Mitrop. Moldaviei, inse din Transilvani'a 1792. Gavriilu Banulescu 1808. romanu din Transilvania fostu profesore la Nasendu, cronic'a ilu descrie de barbatu deosebitu. Dionisiu Lupulu care a publicatu mai multe carti la 1819. Veniaminu Costache la 1812. care e caracterisatu de mecenatulu scoliloru si fraducetorulu celu neobositu. Grigoriu la 1813. care a tradusu si a publicatu cu concursulu Staretiului seu 20 de opere⁶⁾; Lazaru care a nascutu scól'a Romanismului. Mitropolitulu Andrei Siagun'a, neobositii episcopi Scribanescii, Melchisedecu si Josafatu Snagovénulu ni sunt cunoscuti. Despre atari barbati se va sci, cá au fostu preoti, si se vor ceti faptele loru. Din biserica romana gr. catolica inca sunt cunoscuti barbati talentati, ca P. Maioru, Clainu etc. dupa scrierile loru.

Am citatu nume pentru ca 'se aretámu ce s'a pututu face pe cariera protiesca déca s'au aplicatu talinte deosebite.

Intrebarea de frunte ni-a fostu, cá pentru ce nu se aplica adi la preotia tineri cu talinte deosebite? Raspunsulu e scurtu, pentru cá n'au aplecare. Aplecare n'au. fiindcá n'au fostu educati si instruati cu stima catra acést'a cariera, nici s'au atinsu de ceva atragatoriu, pentru cá nimicu nu cetescu din ale scripturei. ei din contra. audu unu dispretiu despre acestea. In Gimnasiale Athenei se traducu si autori bisericesci din limb'a elena in cea noua. Noi nimica nu potemu invetiá din acei autori Joanu Gura de auru, Vasiliu, Grigoriu etc. si de acést'a Maturisanti nostri si Bacalauriatii Romaniei n'au nimica atragatoriu pentru preotia.

Afara de acést'a mi se pare, cá multi din crescatorii si dintre tinerii cari studiéza, n'au in vedere scopulu studiarii. Eu credu, cá studiulu este, pentru ca se castige mai multa putere de lumina, nu ca se lumineze acést'a numai lui pentru interese egoistice. fiindcá atunci ar fi intunerecu, ci pentru ca se póta lumina si pre alti; pentru ca mai multu se ajute societatii omenesci respective romanesci. Avendu acestu scopu, trebuie se caute terenulu celu mai intinsu spre a lucrá in viéti'a lui, si acést'a trebuie se fie acel'a unde ar avé chiamarea se propage: adeverulu, amórea, dreptatea si mil'a. principiele umanitatii, si acestu terenu e alu preotiei. Contrastele dela acele principie sunt Butucii in cari se stringu crestini de slobodu tiipete dureróse. Preotimea e chiamata a le alina acestea si a conduce pe crestini la fericire. Pentru acestu scopu trebuescu talinte si inca deosebite. Barbati din timpurile mai vechi au intielesu acestu scopu alu jertfirii pentru ridicarea aprópelui si a celoru mai aprópe a Romaniloru, din cei de adi — póte cá —

au de scopu materialismulu, imbogatirea propria, fiindcá spiritualismulu e o seracia. Cei ce vor cercá acestu adeveru, se vor convinge.

A dóu'a cauza, cá nu se aplica teneri talentati la preotia este, cá mai toti invetiati si avuti nostri multi putini cáti-avemu, nu vorbescu cu recomandare despre preotia, cá instituttele straine propaga citandu adese batjocuri asupr'a preotiloru gr. or. si religiunei loru, éra Instituttele nóstre recomanda secundasiloru acést'a cariera, si la teologia se primescu. Candu vine cáte unu tineru talentatu impinsu de lipse la acést'a cariera, ceialalti ilu invidia, ilu dennuncia si audi, cá sunt alungati séu cá s'au preferit altii la stipendie si astfelu se retragu. — Altfeliu se prepara aplecareá acést'a la sasii luterani. Profesorii recomanda celoru mai talentati tineri cariera preotiesca, pentru cá pre acést'a cariera potu ei se satisfacá talintelor loru prin predici si scrieri. Alta cauza pentru neaplecarea este si genarea de cele bisericesci. Nu se mai lasa copiii de mici a cantá, a ceti in biserici, ba nici a mai memorisá din cele bisericesci, pentru cá — auditi — se nu devina sub o supunere naturalisata a bisericii. De acést'a mireni tineri inteliginti tienu cu scadere a ceti si a cantá in biserici. Erau dintre barbati nostri vr'o doi trei in Sibiiu si la congresulu bisericescu s'a vediatu unii Deputati banatieni ridicandu védi'a bisericii si pretiuindu religia data de parintii loru, prin cetire si cantare, éra cu acést'a au datu unu esemplu mare poporului. care adese dice: „Invetiati n'au religia nóstra.“

Astfelu se numescu medilócele bisericii, medilócele intunerecului, si mirare, cá si intre fiii preotiloru cari au ajunsu in posturi despretiuescu ocupatiunile parintiloru loru.

Éta cauzele publice, pentru neaplicare!

Fatia cu astfelu de tractare in societatile nóstre ce e de facutu ca se se aplice teneri talentati?

Toti cáti suntemu in cleru si toti, cari nu facu parte din cleru, dara dorescu, ca natiunea romana se fie luminata. se aiba scóle, se se imbogatiésca si se inflorésca poporulu nostru, au se indemne pe parintii avuti, cari au fii talentati si pe acestia. se se aplice la acést'a cariera, ca se urmeze unui Lazaru si celoru lalti cari i-amu pomenitu, pentru ca se remana nemuritori la natiunea romana. Si pp. Protopopi se indemne atari teneri din poporu. Asemenea barbati Institutelor nóstre. In urma din fondurile Episcopiloru nóstre se se propuna a se face stipendie de 5—600 fl. v. a., ca se póta studiá cu placere studiele acestei specialitati. Astfelu vom capetá barbati talentati, si poporulu nostru se va mandri cu ei respective cu faptele loru.

In fine trebuie se me esprimu lamuritu, cá n'amu intielesu eu cele dise. cumca in clerulu nostru n'amu avé talente, ei cá n'avemu barbati de initiative. scriitori. Eu abia cunoscú la noi pre Essa Andreiu, pe Archimandritulu Popea, trei scriitori Eppi in Romania, doi pedagogi la noi, trei scriitori caticheti, in Romania, doi in Banatu, si doi, in Bucovina. In timpulu scrieriloru la unu poporu de diece milioane se aiba numai atáti preoti talentati? E seracia; asia e. cá n'avemu tradusi scriitorii bisericesci, n'avemu o lectura bisericesca afara de S. scriptura; n'avemu, cá teologii nostri studiéza jur'a si alte ca se devina avuti. Ce avemu dela barbati nostri din posturile cardinali, dela Ddni Protopopi? Deci dara avemu lipsa a indemná tineri cu talente cum a indemnatu Marele Vasiliu pe Ioanu Gura de auru. —

Bart. Baiulescu.

⁵⁾ Vedi Letopisitiele Moldaviei Tomulu II, pagin'a 257.

⁶⁾ Vedile in foia Transilvaniei Nr. 7. a. c.

Visma in 7. noemvre 1872. v.

(*Daruri pentru scôla*). Locuitorii comunei Visma, cari abia numera 600 suflete, ômeni seracuti, dar destulu de bravi si onesti, condusi de zelosulu loru domnu preotu Procopiu Lelescu, si propusera in a. 1870. a edifica scôl'a confesiunala, corespundictoria legii; spre care scopu apoi si preliminara in bugetulu comunalu pe anii urmatori — 900 fl. v. a. Inse in anii 1871. si 1872. — precum mai pretotindenea, asia si in partile acestea — a fostu recolt'a de bucate atâtu de slaba, in câtu bietii ômeni n'aveau nici cu ce-si potoli fômea din destulu. Dar bunulu Ddieu a fostu preingrijitu pentru bravii Vismeni, candu aduse in mijloculu loru pre marinosulu domnu Milivoiu de Ciacicovicu, posesoru de pamentu, care desl e de nationalitate si religiune straina, totusi, pentru-câ are simtiri nobile, — veni acestoru ômeni, material-minte atâtu de lipsiti, intru ajutoriu. Li dete lemne din padure cu unu pretiu fôrte scadiutu — in acceptare; dupa aceea li imprumutâ bani in suma de 700 fl. v. a. asia dicendu mai fara interesu. Aceste binefaceri vine apoi susnumitul spectacabilu dnu a le încoronâ cu aceea, câ binevoi a donâ un'a sum'a de 40 fl. v. a. pe sém'a fondului scolaru.

Aceste nobile si maritimose fapte ale Spectabilelui Domnu Milivoiu de Ciacicovicu, cu permisiunea multu st. redactiuni, aducendu-le Vismenii prin subscribulu onorab. publicu cetitoriu la cunoscentia, — 'si tienu de sacra detorintia, a aduce Spectb. Sale si in publicu cea mai adenca si cordiala a loru multiemita, rugandu câ Ddieu se-i tiena sanetatea, se-i lungesca firulu vietii si se-i sporésca averea, ca se pôta mai de multe ori ajutorâ pre cei lipsiti.

Nu de putiena insemnetate si interesu publicu este si fapt'a sevarsita prin reverendis. domnu protopresviteru alu Lipovei Joane Tîeranu, care — premergendu cu esemplu — dete indemnu si altoru on. domni ôspeti, adunati la un'a petrecere in casa' dlu preotu Procopiu Lelescu in Visma cu ocaziunea cununarii ficei sale in 5. noemvre a. c.

Reverendisimulu domnu protopresviteru binevoi la acêsta ocaziune a donâ era pe sém'a fondului scolaru din Visma un'a suma de 2 fl. 32 cr. v. a. si unu galbenu; era la indemnu prea on. Dsale, redicandu in decursulu petrecerei dlu invetiatoriu Dariu Puticiu din Lipova unu scurtu — dar bine nimeritu — toastu, resultâ din ofertele on. domni ôspeti — un'a suma de 13 fl. 61. cr. v. a.; totu pe sém'a fondului scolaru.

Aceste maritimose bine-faceri — simtindu-se Vismenii indetorati a le pune in vederea onorab. publicu — aducu reverendisimulu domnu protopresviteru si onoratoru domni ôspeti, cari la acea ocaziune au bine-voitu a oferâ pe sém'a fondului scolaru — cea mai cordiala a loru multiemita; din anima dorindu, ca Ddieu se-ii traésca la multi ani in pace si sanetosi, spre mangarea si ajutorarea celor lipsiti.

Astu-feliu scôl'a confesiunala gr. or. rom. din comun'a Visma, care se fini si in 24. septemvre a. c. se santî, — se bucura si de un'a fundatiune de 55 fl. 93 cr. v. a. si unu galbenu.

Dômne dâ indemnu tuturoru celor daruiti dela tine cu averi, ca imitandu aceste fapte demne de tôta laud'a ale acestoru dni, — se vina cu ajutoriu, celor'a ce ducu lipse!

Joachim Boncea m. p.
invetiatoriu.

VARIETATI.

= *Contributiune de bursa* introduce Prussia la sine. Acést'a a datu ansa unoru economi din Austria se pretinda in publicu a se introduce acêsta contributiune si in Austria. Daca economulu pentru fie-care pipa de tabacu platesce statulu, carele tienne monopolulu de tabacu, pentru fiecare pocaru de rechiu si grauntiu de sare supôrta sarcin'a regalei, pentru fie-care bucatura de pane supôrta contributiunea de 32% de la pamentu, va se dica: sermanulu omu nu pôte trai nici macar o di, se nu-lu taceze statulu; de ce dara statulu se nu taceze si pre cei bogati adeca pre bancari pre bursari? La burs'a de Viena, intr'o singura di, candu negociulu e numai cam slabu, se intorca efecte in pretiu de 1400 de milioane. Si acestea tôte trecu dintr'o mana intr'al't'a nefacate, pre candu crucerii tieranului se tacséza. Prussia, prin introducerea contributiunei de bursa vre se usioreze sarcinele tieraniloru sei. Ai nostri inca dorescu usiorare, cam de multu dar pana acum — indaru.

= *Statistic'a mortalit'atei*. De comunu se socotesce câ pamentulu are 1300 milioane de locuitori. Sunt inse statistici cari recunosc numai 1278 de milioane. Daca adoptâmu acestu numeru din urma, atunci specificatiunea este acést'a:

360 de milioane sunt de soiulu	caucazicu,
552 " " " " "	mongolicu,
190 " " " " "	ethiopicu,
176 " " " " "	indo-americanu.

Limbi sunt 3642, era religiuni 1000.
In fie-care anu moru 33.333,533 de persône, va se dica pre o di se vine 91,554, — pe o ôra 3789, pre unu minutu 62, — pre unu secundu 1; intr'unu secundu ni bate inim'a odata, asiadara la fie-care batere de inima (pulsu) môre unu omu.

Cam de comunu, viet'i'a unui omu tienne 33 de ani.

A pat'a parte din poporatiunen intréga môre pana la verst'a de 7 ani, — diumetate môre pana la verst'a de 17 ani. — Dintre 100,000 numai unulu ajunge verst'a de 100 de ani. — Dintre 500 ajunge unulu verst'a de 90 de ani; dintre 100 unulu verst'a de 60 de ani.

A opt'a parte din poporatiunea barbatésca e ostasime.

Intre 191 ajunsi la verst'a de 70 ani, sunt 43 preoti, oratori séu invetiatori, cu unu cuventu de aceia cari de dupa profesiunea loru vorbescu cu tonu innaltu; 30 sunt plugari, 33 maestri, 32 ostasi, 29 advocati séu geometri si 24 medici.

= *Scôl'a si polit'a*. Estragemu din „Schw. Schulzeit.“ urmatoriele: Petrupolea (capital'a Russiei) cheltuesce pentru scôle 1% din spelele statulu, Vien'a (capital'a Austriei) 9%, era Berolinulu (capital'a Prussiei) 31%. Asia si pentru instituttele filantropice: Berolinulu dà 22%, Vien'a 15%, era Petrupolea 9%. — Pentru politia (gendarmi, panduri) Petrupolea cheltuesce 51%, Vien'a 21%, era Berolinulu 17%. — Petrupolea dara, câte pentru 210 locuitori cauta se tiena 1 panduru, Vien'a tienne 1 pentru 416, era Berolinulu 1 pentru 495 de locuitori. — Va se dica, cu câtu cheltuesce cineva mai putienu pentru scôla, cu atât'a caut'a se cheltuesca mai multu pentru panduri. De cheltuiela nu pôte scapâ nici unu statu, si intrebarea e numai aceea câ: vre elu ôre se cheltuiésca pentru scôla, candu scôl'a se multiemesce cu mai putienu? séu vre se cheltuiésca pentru panduri, temnitie si tribunale, cari consuma multu? Invetiatur'a e: Se zidimu scoli, scoli bune, si atunci nu vom avé lipsa de atâte temnitie!

1—3

Concursu.

Dupa ce Dimitriu Theodoreanu invetiatoriu din comun'a Faz.-Varsiandu, Cottulu Aaradului, inspectoratulu Simandului, au resignatu de statiunea sa invetiatorésca, — pentru ocuparea acestei statiuni se deschide concursu.

Emolumintele sunt: 1.) 126 fl. v. a. in bani numerari. 2.) 24 poiane de grâu; — 3) 16 poiane de papusoiu; — 4.) 12 orgii de lemne din cari este a se incaldî si scôl'a; — 5.) diumetate sesiune de pamentu aratoriu, cortelu si gradina.

Doritorii de a ocupâ acestu postu sunt avisati pana in 25. Noemvre. c. v. a. c. a-si trimite recursurile in intielesulu statutulu organicu bine intocmite, candu se va tienne si alegerea, producendu carte de botezu câ sunt de religi'a gr. or. testimoniu despre absolvarea aloru 4. Clase gimnasiale ori 3 reale, afara de aceea cu testimoniu de calificatiune si preparandia, atestatu despre purtarea morala si politica de pana acum'a; — adresate si trimise la subscribulu comitetu parochialu in Faz.-Varsiandu. — In fine se cere de la recurenti ca pana in dio'a alegerii se se presente in Sant'a biserica in un'a din duminecile séu serbatorile ce va cadé sub acestu tîmpu pentru de a-si dovedî sciint'a in tipicu si in cantarile bisericesci. — In Faz.-Varsiandu, 5. Noem. 1872.

Comitetulu parochialu. In contielegore cu mine:
Constantinu Popovicu m. p.
Inspectoru cere: de scôle.

Concursu.

1—3

Se deschide pentru statiunea invetiatorésca din Cinteiu, prtptulu Chisineului, inspectoratulu Simandului.

Salariulu e: 126 fl v. a. Pentru curatitulu si incalditulu scôlei 6 fl. 12 cubule de grâu, 6 cubule de malaiu, 12 orgii de lemne, 30 centenarie de fênu, cortelu si gradina de legumi

Doritorii de a ocupâ acestu postu, sunt avisati, recursurile loru bine instruate, pana in 25. noemvre. a. c. stil. vehciu a le subterne comitetulu parochialu, (câ in 26. ale aceleia-si Inni se va tienne alegerea.) producendu testimoniu despre absolvirea preparandiei, despre portare buna politica si morala si de calificatiune. — Cinteiu, 11. noemvre 1872.

Comitetulu parochialu. In contielegore cu mine:
Constantinu Popovicu m. p.
Inspectoru scol.

R E S P U N S U R I.

La Temisiô'a: Redactiunea trobue se cunôsca numele scrietoriului si atunci candu nu se tiparesce acestu nume. Asia pretinde legea de presa, si precautiunea redactorului de a nu fi sedusu de scrietori anonimi. Ce e anonimu, nepotendu intrebuintâ, nimicimu indata. Astu-feliu s'a nimicitu si corespundint'a aceea. Deci Ve rugâmu de iertare. Pentru viitoriu, candu veti avé ceva cauza, binevoiti a subscrie numele, si noi vom primî bucurosu.

„Nuul'a cu cîmpoi.“ Nu gasimu cauza pentru desaprobare.